

Rosenbad den 29 november 2006

**Hearing avseende betänkandet ”Jämn könsfördelning i bolagstyrelser”.
Ansvarig minister justitieråden Thomas Bodström. Utredare Jur dr Catarina af Sandeberg.**

Jur dr Catarina af Sandeberg

Per Olsson och jag hälsar er alla hjärtligt välkomna till denna hearing. Vi ser fram emot att få ta del av de åsikter och de synpunkter ni har på de olika delfrågor som aktualiseras inom ramen för detta uppdrag. Vi ber om ursäkt för förseningen som beror på att statsministern har besök från FN.

Inledningsvis vill jag helt kort ge en bakgrund till utredningsarbetet. Ett av delmålen för regeringens jämställdhetspolitik är en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män. Regeringen anser att kvinnor som grupp diskrimineras på grund av dolda maktstrukturer i samhället. Dessa dolda maktstrukturer får till följd att kvinnor diskrimineras vid val till styrelser. När det gäller aktie-bolag i vilka staten har ett bestämmande inflytande ställde där-för regeringen för år 2003 upp delmålet att andelen kvinnliga styrelse-leda-möt-er skall vara minst 40 procent år 2003 (skr. 1999/2000:24 s. 13). Målet uppnåddes genom ett kontinuerligt och systematiskt nomineringsarbete, och den genomsnittliga andelen kvinnor i de helägda statliga bolagen är i dag 43 procent. I de privatägda bolagen menar regeringen emellertid att utjämningen går för långsamt, varför man beslöt utreda möjligheten till lagreglering för att uppnå jämn könsfördelning. En tänkbar lagstiftningsåtgärd är att in-föra bestäm-mel-ser i aktiebolags-lagen om att styrelserna skall upp-fylla vissa krav på köns-fördelning. Jag har därför fått regeringens uppdrag att utforma förslag till ändringar i aktie-bolagslagen som säkerställer att minst 40 % av styr-else-ledamöterna i aktiebolag skall vara av vardera kön-et. Lagförslaget skall dels avse de publika aktiebolagen, dels de privata aktiebolag som jag anser bör omfattas, undantaget styrelserna i små privata aktie-bolag. Jag skall även belysa fördelar och nackdelar med att låta motsvarande regler omfatta även andra juridiska personer än aktiebolag, och om jag anser att regler bör införas även för andra juridiska personer föreslå lagändringar för detta avseende.

Jag skall vidare ta ställning till huruvida alla helägda statliga bolag – alltså även de som inte annars skulle ha omfattats av mina förslag – bör omfattas av de föreslagna reglerna. Jag skall på motsvarande sätt ta ställning om alla helägda kommunala bolag bör omfattas.

Vi har i inbjudan till denna hearing tagit upp vissa punkter som vi vill höra era åsikter i fråga om, och jag kommer att kort utan att gå i detalj redogöra för bakgrunden till respektive punkt och därefter lämna ordet fritt, punkt för punkt.

1. Rättsliga hinder

Vad beträffar de legala förutsättningarna för en lag om jämn könsfördelning till bolagsstyrelser visar undersökningen hittills inte på några rättsliga hinder mot en sådan reglering. Inledningsvis har vi tagit ställning till vilka rättsliga hinder som skulle kunna finnas i vår nationella lagstiftning och i andra regelverk som gäller för svenska förhållanden. Vi har undersökt lagligheten av en reglering av jämn könsfördelning i relation till Europakonventionen, regeringsformen och EG:s reglering (inklusive diskrimineringslagstiftningen) och inte funnit att dessa regelverk står i strid mot målsättningen med utredningsuppdraget.

Egendomsskyddet synes inte lägga några hinder i vägen för en lag om könskvotering. Skyddet mot inskränkningar i rätten att råda över egendom (rådighetsinskränkningar) är relativt begränsat och inskränkningar härvidlag kan, motiveras med angelägna allmänna hänsyn. Vad som utgör sådana hänsyn är i sista hand upp till staten att avgöra.

Europakonventionen och regeringsformen

Skydd mot rådighetsinskränkningar finns såväl i RF 2:18 som artikel 1 i första tilläggsprotokollet till EK, vilken genom inkorporering numera utgör en del av den svenska rättsordningen.

”[...] ingen kan tvingas att avstå sin egendom till det allmänna eller någon enskild genom expropriation eller annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen.”

Det egendomsskydd som RF och EK tillhandahåller brukar betecknas som svagt. Direkt av lagtexten framgår emellertid att skyddet kvalificerats i två avseenden. Dels får skyddet ge vika för ”angelägna allmänna intressen”, dels framgår att det skydd mot rådighetsinskränkningar från det allmänna som nu införts endast avser fast egendom. Att endast fast egendom omfattas av skyddet mot rådighetsinskränkningar motiverades vid översynen av RF 2:18 med att inskränkningar rörande denna typ av egendom är speciellt vanliga och att det därmed är särskilt motiverat att byggnader och mark erhåller ett utökat grundlagsskydd mot inskränkningar.¹

Aktier är lös egendom varför de inte är skyddade mot rådighetsinskränkningar från det allmänna. (Enligt ordalydelsen bereder artikel 1 i första tilläggsprotokollet ett liknande skydd som RF 2:18 men Europadomstolen anses tillmäta *syftet* med reglerna en större betydelse än vad som är vanligt i svensk rättstillämpning varför det kan tänkas att skyddsområdet i artikel 1 tilläggsprotokollet i praktiken blir något större än skyddsområdet för RF 2:18.)

Vid tillämpningen av artikel 1 skall emellertid, i likhet med vid tillämpningen av RF 2:18, en proportionalitetsbedömning företas där den enskildes intresse skall vägas mot det allmänna. Vad som i detta sammanhang utgör ett ”allmänt intresse” överlämnas i stort till de enskilda staterna att avgöra. Ökad jämställdhet mellan kvinnor och män torde kunna utgöra ett acceptabelt angeläget allmänt intresse för inskränkning av utnyttjande av egendom.

¹ Prop 1993/94:117 s 15. Slutsatsen kan givetvis i någon mån ifrågasättas. Bara för att inskränkningar i användandet av lös egendom är ovanligt (vilket i och för sig också kan sättas ifråga) innebär ju inte detta att ett skydd häremot är mindre viktigt.

(I större företag framstår det i vart fall som svårt för den enskilde att hävda att ökad kvinnorepresentation skulle vara särskilt betungande. I mindre företag skulle det emellertid kunna förhålla sig annorlunda. Inte sällan råder det i dessa företag i det närmaste identitet mellan ägare och styrelse. Under sådana förhållanden torde en påtvingad yttre styrelsepresentation kunna uppfattas som synnerligen betungande.)

Likabehandlingsprincipen

Likabehandlingsdirektivet 76/207/EEG

Den 9 februari 1976 antogs rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor ("likabehandlingsdirektivet"). Direktivet synes tillsammans med praxis från EG-domstolen, innebära att jämställdhet mellan könen har höjts upp till en allmän princip inom EG-rätten.

Av EG-domstolens praxis framgår tydligt att gemenskapsrättens likabehandlingsprincip innebär att *lika möjligheter* mellan könen skall främjas. Kvotering har av praxisen ansetts vara förenlig med likabehandlingsprincipen och i den mån manliga sökanden med likvärdiga meriter, eller meriter som endast i ringa omfattning överstiger kvinnornas, i varje enskilt fall garanteras en objektiv prövning där hänsyn tas till samtliga kriterier som hänger samman med sökandens person, och där det alltid föreligger en rätt att välja den mest meriterade, har kvotering inte ansetts oförenligt med likabehandlingsdirektivet.

Amsterdamfördraget

Genom Amsterdamfördraget anses medlemsstaternas möjlighet att tillämpa positiv särbehandling i viss mån ha utvidgats.² Redan av fördragets artikel 3.2 framgår numera att gemenskapen skall syfta till att undanröja bristande jämställdhet och befärma jämställdhet mellan kvinnor och män.

² WEATHERILL & BEAUMONT, *EU law*, s 735.

2. Omfattningen av bolag

Avgränsning

Enligt uppdragsbeskrivningen skall i första hand ett förslag tas fram som omfattar samtliga publika aktiebolag. I uppdraget anges dock att styrelserna för de privata aktiebolagen inte får glömmas bort, undantaget de små privata bolagen. Möjlighet finns att ge förslag till alternativa avgränsningar, såsom åtskillnaden mellan storlekar på bolag i enlighet med redovisningsreglerna. Jag skall även belysa fördelar och nackdelar med att låta motsvarande regler omfatta även andra juridiska personer än aktiebolag, och om jag anser att regler bör införas även för andra juridiska personer föreslå lagändringar för detta avseende.

Av 1 kap. 2 § ABL framgår att det finns två kategorier av aktiebolag, publika aktiebolag och privata aktiebolag. I ABL finns vidare vissa regler som endast omfattar s.k. *aktiemarknadsbolag*, dvs. bolag vars värdepapper handlas på någon av de svenska börserna OMX och NGM eller den auktoriserade marknadsplatsen Aktietorget. Endast publika bolag kan vara aktiemarknadsbolag. Den viktigaste skillnaden mellan kategorierna är att privata aktiebolag inte får sprida sina aktier till en bredare krets, vare sig i eller utom samband med notering.

Vidare finns en möjlighet för samtliga aktiebolag, publika och privata, att vara sk *avstämningsbolag*. I ett aktiebolag skall föras en aktiebok med en förteckning över aktieägare. I ett avstämningsbolag förs aktieboken av en central värdepappersförvarare, dvs. Värdepapperscentralen VPC.

I Sverige finns ca 310.000 aktiebolag, varav 1380 st är publika bolag och 950 är avstämningsbolag. Ca 400 aktiemarknadsbolag finns totalt.

Vi har ännu ej fått del av statisk avseende ägarspridningen i privata aktiebolag, men vi vet att det är endast ett fåtal i vilka finns en större mängd aktieägare.

I ett principuttalande år 2002 (AMN 2002:1) gjorde Aktiemarknadsnämnden ett uttalande som hade bäring på incitamentsprogram baserade på aktier, konvertibla skuldebrev och optioner av olika slag som emitteras eller överlåts till dem som omfattas av programmet. De principer som Aktiemarknadsnämnden behandlade borde, enligt uttalandet, ”iaktas inte bara av bolag som är aktiemarknadsbolag, dvs. bolag som har aktier noterade på börs eller auktoriserad marknadsplats, utan också av andra bolag med spritt ägande, om aktierna genom ett värdepappersinstitut är föremål för organiserad handel bland allmänheten”. Med spritt ägande avsågs att bolaget har minst 200 aktieägare.

Prospektkraven 100-200, börsens spridningskrav 500-2000, NGM Aktietorget.

I redovisningsreglerna för aktiebolag skiljer man mellan små och medelstora företag. Tre gränsvärden är här av relevans: *balansomslutning* 3 650 000 euro, *nettoomsättning* 7 300 000 euro och *medeltal anställda* 50. Ett företag som överskrider mer än ett av gränsvärdena räknas som medelstort. – Gränsen mellan medelstora och stora företag kan utläsas ur artikel 27. Avgränsningen sker på samma sätt men med andra gränsvärden: *balansomslutning* 14 600 000 euro, *nettoomsättning* 29 200 000 euro och *medeltal anställda* 250.

1 kap. 7 §

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering försöka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller skuldebrev eller teckningsoptioner som bolaget har gett ut.

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte heller på annat sätt försöka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepapperen. Detta

gäller dock inte om erbjudandet riktar sig enbart till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200. Förbudet i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare.

I 1 kap. 8 § stadgas att ett privat bolags värdepapper ej får bli föremål för handel på en svensk eller utländsk börs eller någon annan organiserad marknadsplats.

Det är alltså en förutsättning att ett bolag är publikt för att dess värdepapper skall kunna handlas på börs eller annan organiserad marknadsplats (jfr 1 kap. 8 § ABL). En möjlighet till reglering av kravet på jämn könsfördelning skulle kunna vara att koppla regleringen till förutsättningarna för ett bolag att göra bolagets värdepapper till föremål för handel på börs eller auktoriserad marknadsplats. Då ställer man såsom en ytterligare förutsättning i ABL för handel på nämnda marknadsplatser krav på att bolaget också har en styrelse som uppfyller krav på jämn könsfördelning. För att följa systematiken i 1 kap. 8 § ABL bör kravet formuleras som ett förbud mot värdepapper i (publika) bolag handlas på börs eller annan organiserad marknadsplats, om inte bolagets styrelse har en jämn könsfördelning.

En bestämmelse av detta slag har i första hand givetvis aktiemarknadsbolagen i sikte. Men även bolag med ambitionen att bli noterade i framtiden lär se anledning att inför t.ex. en börsintroduktion verka för att en så jämn könsfördelning som möjligt åstadkoms, dvs. redan innan bolaget tar steget till marknadsplatsen. Däremot lär den ha mindre betydelse för det stora kollektivet av publika bolag, eftersom åtskilliga av dem inte lär sträva efter att få ut värdepapper för handel på börs eller annan organiserad marknadsplats och därmed lär betrakta kravet som överflödigt för eget vidkommande.

Statliga bolag

Den svenska staten är Sveriges största företagsägare. Genom Regeringskansliet förvaltas 57 företag/koncerner och affärsverk. Av dessa är 43 helägda (några är verk, 14 ägs tillsammans med andra). Totalt är cirka 200 000 personer anställda i dessa företag. Svenska staten är dessutom den störste ägaren på Stockholmsbörsen.

Företag med statligt ägande kan i princip delas in i två grupper. Det är, å ena sidan, företag som verkar under marknadsmässiga villkor och krav (t.ex. Posten, Vattenfall, TeliaSonera och SAS) samt, å andra sidan, företag som främst har särskilda samhällsintressen att infria (t.ex. Samhall, Apoteket, Luftfartsverket och Systembolaget). Bland företagen med marknadsmässiga krav ingår även de börsnoterade bolag som staten har ett direkt ägande i. Det sammanlagda värdet av de förvaltade bolagen uppgår till cirka 500 miljarder kr. Ett fåtal av aktiebolagen är publika. Det finns idag inte någon särreglering som tar sikte på just denna typ av bolag, utan statligt ägda aktiebolag omfattas av aktiebolagslagens bestämmelser.

Näringsministern har givits ett särskilt ansvar för styrelsenomineringar i samtliga statligt ägda bolag.

Nomineringsprocessen drivs och koordineras av enheten för statligt ägande inom Näringsdepartementet. En arbetsgrupp analyserar kompetensbehovet utifrån respektive styrelses sammansättning samt bolags verksamhet och situation. Därefter fastställs eventuellt rekryteringsbehov och rekryteringsarbetet inleds. Urvalet av ledamöter kommer från en bred rekryteringsbas. Då processen avslutats ska gjorda nomineringar offentliggöras enligt Kodens riktlinjer. Genom ett enhetligt och strukturerat arbetssätt skall på så sätt kvalitet tillförsäkras i hela nomineringsarbetet.

Regeringen har framhållit att de statligt ägda företagens ledningar och styrelser bör vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet och att det är en fortlöpande och angelägen uppgift att ta till vara den kompetens och erfarenhet som både kvinnor och män representerar, inte minst genom

tillsättningar på chefsnivå.

(Man har försökt renodla bolagsordningarna så att regeringen inte skall utse ledamöter. Endast i ca 10 bolag utser regeringen en eller flera ledamöter. Man skall inte tro att staten förfogar över de statliga bolagen fullt ut. Vattenfall är ju visserligen helägt men har lånat upp pengar utifrån genom att släppa obligationer på Londonbörsen.

Man kan över huvud taget ifrågasätta definitionen "statligt helägda bolag". Om staten släpper ifrån sig en enda aktie, så skulle bolaget inte längre omfattas av definitionen. Samtidigt kan ju staten ha 50,1 % av aktierna i ett bolag och därmed vara dominerande, men detta skulle inte heller omfattas av definitionen.

En kategoriindelning som är mer brukbar är indelningen i S-bolag och M-bolag. Den framgår dock inte av lag eller förordning. S-bolagen är samhällsorienterade, de är verktyg för förverkligandet av samhällsuppdrag som marknaden inte själv tar hand om (t.ex. Apoteket). Typiskt sett kan det handla om företag med monopol. M-bolagen skall däremot skapa vinst.)

Kommunala bolag

Kommunalägda företag förekommer i ett flertal olika juridiska former. Merparten av dem återfinns inom fastighets- och försörjningsbranscherna (el-, gas-, värme- och vattenförsörjning). Av de 1 416 kommunägda företagen år 2003 var 1 282 aktiebolag, dvs. ca 90 procent. Näst vanligast var stiftelseformen (94 företag).

De kommunägda företagen är oftast helägda. Av de 1 416 kommunägda företagen ägs 1 092 helt och hållet av en kommun, medan 70 ägs av två eller flera kommuner till 100 procent.

I kommuner fungerar kommunfullmäktige som en valkorporation och utser styrelsen och minst en revisor. Bestämmelserna i 5 kap. 46 kommunallagen om proportionellt val av bolagsstyrelse eller stiftelsestyrelse kan tillämpas.

3. Bör ett lagkrav avse även suppleanter och Arbetstagarrepresentanter

Inom ramen för utredningen har vi konstaterat att ett lagkrav även bör omfatta kravet på suppleanter, på så vis att jämn könsfördelning även skall gälla för de suppleanter som utses. En särskild fråga är huruvida även arbetstagarrepresentanter skall omfattas av ett lagreglerat krav på jämn könsfördelning. Lagen om styrelserepresentation för de privatanställda ger kollektivavtalsbärande fackliga organisationer rätt att utse ledamöter att representera de anställda i företagsstyrelsen i företag av viss storlek. (Därigenom skall de anställda garanteras insyn i och inflytande på företagets verksamhet. Lagen omfattar aktiebolag, banker, hypoteksinstitut, försäkringsbolag och ekonomiska föreningar.)

Rätten till styrelserepresentation är beroende av antalet anställda i företaget. I ett företag som under det senast förflutna räkenskapsåret här i landet har sysselsatt i genomsnitt minst 25 arbetstagare har de anställda rätt till två ledamöter i styrelsen (arbetstagarledamöter) och en suppleant för varje sådan ledamot. Bedriver företaget verksamhet inom skilda branscher och har det under det senast förflutna räkenskapsåret här i landet sysselsatt i genomsnitt minst 1 000 arbetstagare, har de anställda rätt till tre ledamöter i styrelsen och en suppleant för varje sådan ledamot.

(3:1 andra stycket nya ABL: minst tre ledamöter i bolagsordningen at-reprentanter skall inte inkluderas i den summan.)

Frågan om könsfördelningen mellan arbetstagarnas representanter behandlades nyligen i relation till den nya associationsformen europabolag (Arbetstagarinflytande i europabolag, prop. 2003/04:122, se särskilt s. 47 ff). Jämställhetsombudsmannen ansåg att det i lagtext borde anges att platserna för (arbetstagar)ledamöter i en förhandlingsdelegation skulle fördelas jämnt mellan könen. Regeringen avfärdade remissynpunkten enligt följande:

"I de svenska jämställighetssträvandena ligger naturligtvis att en så jämn könsfördelning som möjligt skall gälla mellan de ledamöter som representerar svenska arbetstagare. Regeringen utgår ifrån att de fackliga organisationer som, enligt huvudregeln, skall utse ledamöter på frivillig väg beaktar denna jämställighetssträvan. Utgångspunkten bör alltså vara att organisationerna så långt som möjligt skall eftersträva en jämn könsfördelning bland ledamöterna från Sverige.

Regeringen anser däremot inte att det i lagen bör anges att platserna i förhandlingsdelegationen skall fördelas jämnt mellan könen. Det finns i dag inte någon sådan reglering såvitt avser arbetstagarledamöter i svenska företags styrelser eller för andra ledamöter i svenska bolagsstyrelser. Det finns en risk för att en tvingande regel i detta avseende skulle göra förfarandet allt för stelbent. I vissa bolag kan verksamhetens inriktning vara sådan att det stora flertalet arbetstagare är antingen män eller kvinnor. Om lämpliga ledamöter för de svenska arbetstagarna i ett sådant fall alltid måste utses med lika delar män och kvinnor, skulle detta i vissa fall kunna försvåra att en förhandlingsdelegation kan inrättas."

I lagrådsremissen rörande arbetstagarinflytande i europakooperativ: "Enligt direktivet 2003/72/EG av den 22 juli 2003 om komplettering av stadgan för europeiska kooperativa föreningar med avseende på arbetstagarinflytande, artikel 3.2 b första stycket, bör den metod som tillämpas för val eller utseende av ledamöter till ett förhandlingsorgan i en europeisk kooperativ förening (europakooperativ) eftersträva en jämn könsfördelning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i europabolagsdirektivet. I en departementspromemoria, där frågan om genomförande av direktivet behandlades (Ds 2005:10), gjordes dock samma bedömning som i förarbetena till lagen om arbetstagarinflytande i europabolag. Ställningstagandet föranledde inte någon reaktion under remissbehandlingen. F.n. utarbetas en lagrådsremiss i ämnet. "

4. Kan det finnas skäl att medge undantag från kravet på jämn könsfördelning?

Möjlighet finns att i lagtexten införa en rätt för Bolagsverket att under vissa omständigheter medge dispens från kravet på jämn könsfördelning. Vi vill gärna höra era synpunkter på denna möjlighet och vilka situationer som skulle kunna aktualisera en sådan dispensmöjlighet.

5. Sanktioner

I aktiebolagslagen stadgas att ett bolag skall ha en styrelse. I lagen finns vissa inskränkningar i ägarnas möjlighet att fritt utse styrelseledamöter. Enligt 8 kap. 9 § skall minst halva antalet styrelseledamöter skall vara bosatta inom EES-området. Vidare får en styrelseledamot ej vara underårig, försatt i konkurs eller under förvaltare. I publika bolag 8:47 skall vidare fler än hälften av styrelseledamöterna utses av bolagsstämman. Aktiebolag skall för registrering i aktiebolagsregistret anmäla bl.a. vem som har utsetts till styrelseledamot, styrelsesuppleant, styrelsens ordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör, revisor och särskild delgivningsmottagare. Anmälan skall innehålla uppgift om postadress (i vissa fall även hemvist), personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum för de ovanstående personkategorierna. Vidare skall i förekommande fall anges om en styrelseledamot eller en styrelsesuppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda. Anmälningsskyldigheten skall uppfyllas första gången när bolaget anmäls för registrering och därefter genast när ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering har ändrats (8 kap. 44 § ABL).

I 25 kap. ABL finns den sanktion som gäller enligt aktiebolagslagen om en styrelse inte utses eller i övrigt inte uppfyller lagens krav, nämligen att Bolagsverket skall besluta om tvångslikvidation av ett aktiebolag som inte på föreskrivet sätt har kommit in med anmälan till Bolagsverket (25 kap. 11 § första stycket 1 ABL).

(Med "behörig styrelse" förstås en sådan styrelse som skall finnas enligt ABL eller bolagsordningen. De bestämmelser som skall beaktas gäller bosättningskravet och de olika former av hinder som finns mot att vara styrelseledamot (se 8 kap. 9-12 §§ ABL).

Frågan om tvångslikvidation prövas av Bolagsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en aktieägare, en borgenär. Även någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget kan ansöka om ett sådant beslut (25 kap. 11 § tredje stycket ABL).

(Bolagsverket skall i ett sådant ärende förelägga bolaget samt aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande eller efterfrågade handlingar till verket inom en viss tid. Föreläggandet skall också kungöras i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden (25 kap. 24 §)).

Avgift

En annan möjlighet är att införa särskilda regler för överträdelse av just kravet på jämn könsfördelning, dvs. alternativet att införa någon form av "avgift", möjligen relaterad till bolagets tillgångar eller omsättning. Ett alternativ är att införa en särskild registreringsavgift i samband med registrering av en styrelseledamot av "fel" kön. Denna skulle då kraftigt överstiga den avgift som nu finns i 3 kap. 1 § 6 aktiebolagsförordningen, som för bl.a. registrering och handläggning av en registreringsanmälan av styrelseledamot anger ett belopp om 800 kr. Den särskilt höga avgiften skulle påföras bolag som inte uppfyller lagkrav på jämn könsfördelning i styrelsen.

En annan möjlighet är att låta påföra en särskild avgift i samband med förelägganden till bolaget att åstadkomma en jämn könsfördelning i styrelsen. Om man följer den modell som nu finns i 25 kap. 26 § ABL skulle en sådan avgift motsvara kostnaderna för förfarandet, f.n. 2 700 kr (3 kap. 7 § aktiebolagsförordningen, jfr prop. 1994/95:67 s. 37).

Ytterligare ett alternativ skulle kunna vara att införa en möjlighet att rikta vitesförelägganden till bolaget så länge detta inte har en styrelse med den i lag angivna könsfördelningen. Bolaget skulle på så sätt kunna påverkas att hålla en ny bolagsstämma vid vilken styrelsen ges en godtagbar sammansättning.

Lösningar av detta slag har brister. (Ser man anledning till att införa någon form av ekonomisk sanktion enligt ovanstående modeller som enda verktyg för att åstadkomma jämn könsfördelning, kan frågan om könsfördelningen inte sortera in under det regelverk som tillämpas för att åstadkomma behöriga styrelser. Styrelsen skulle m.a.o. anses som behörig, trots att könsfördelningen inte är jämn, men bolaget skulle likväl drabbas av någon konsekvens för att styrelsesammansättningen inte är ”optimal”. Redan denna konstruktion framstår som krystad.)

De skulle i förlängningen innebära att lagstiftaren skulle behöva sätta ett konkret pris, mätt i kronor, på deltagandet av personer av det underrepresenterade könet. Diskussionen kring lagstiftningen skulle riskera att få slagsida åt frågan om det är värt att köpa sig fri från en sådan hämsko som regleringen kan tänkas bli uppfattad som. Det kan inte uteslutas att bolag skulle sätta en sådan avgift i relation till den kostnad som hade kunnat uppstå om man i stället föranstaltat om ett rekryteringsförfarande vid vilket eventuellt extern hjälp hade behövts (t.ex. en rekryteringskonsult).

(Inte ens om avgifter eller viten sätts på en relativt kännbar nivå, med differentieringar för skilda typer av bolag, finns anledning att förorda en sådan lösning. Nackdelen med sådana konstruktioner är nämligen också att de skulle kunna motverka anmälningar om ledamotsbyten, eller att ny styrelse anmäls utan någon avsikt hos de nytillträdda ledamöterna att sitta kvar någon längre tid.)

6. Besluts giltighet

Kraven på beslutförhet ställs i ABL. At-ledamöterna skall räknas med när bestämmelsen tillämpas (se Anderssons kommentar s. 8:41). Det betyder då att man får ta i beaktande vad summan blir av antalet stämموvalda och antalet at-representanter.

I ABL intagna tvingande regler om bl a styrelsens sammansättning, och ett beslut som fattats av en styrelse som inte uppfyller lagens krav är omedelbart ogiltigt och skall inte verkställas.